

Universiteit Utrecht

Inventarisatie en prioritering van welzijnsproblemen binnen de sector *bijzondere dieren*

2011

C. Vinke, I. van Eijk, I. Boissevain

Department of Animals in Science & Society,
Faculty of Veterinary Medicine
PO Box 80166,
3508 TD Utrecht,
the Netherlands

Universiteit Utrecht

Inbedding

- LNV Onderzoeksprogramma *Welzijn van Gezelschapsdieren*.
- Looptijd van dit project: 2009-2010.
- Supervisie: Departementsvoorzitster prof. Dr. Frauke Ohl.
- Personele inzet: Isabelle van Eijk, Claudia Vinke; Iaira Boissevain.

Studenten inzet: Gwen Huijkeshoven, Michelle van Leeuwen,
Tara Jonkman, Cedric Hall, Jacqueline Erens.

Universiteit Utrecht

Klankbordcommissie

- Dhr. Tony Achterkamp *i.m.*
- Dhr. Marinus Borgstein
- Dhr. Drs. David van Gennep/Chantal Kapteijn
- Mevr. Ing. Suzanne Merx
- Dhr. Dr. Alex Ploeg
- Dhr. Drs. Frank Verstappen
- Dhr. Drs. Erwin Virginia
- Dhr. Henk Zwartepoorte
- Mevr. Dr. Marja Kik

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Doel nieuw onderzoek 2009-2010

UPDATE Vinke (2008)

- Wetenschappelijke literatuur + wetgeving: e.g. CITES, EU wetgeving, FF, GWWD.
- Handel en transportomstandigheden van verschillende diersoorten, met als actuele focus de handel via internet.

- **FOCUS:** knelpunteninventarisatie welzijnsproblemen bij huisvesting en verzorging, en het voorlichting- c.q. kennisniveau bij:
 - de verkoopkanalen (gespecialiseerd en niet gespecialiseerd).
 - de consument (georganiseerd en ongeorganiseerd).

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Inleiding Gehouden dieren in Nederland

	# dieren (milj)	# dieren (milj)	# Huishoudens
Konijnen	0,75	0,98	7%
Knaagdieren	0,3	0,8	7%
Zang en siervogels	2,5	3,4	9%
Reptielen en amfibieën	0,2	0,25	1,20%
Aquariumvissen	5	8,2	10%
Vijvervissen		10,8	9%

* ‡ ‡

Bronnen:
 *CBI 1994; NIPO 1997
 ‡ Forum Welzijn Gezelschapsdieren 2006 (cijfers uit 2003, 2005)

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Inleiding Gehouden dieren in Nederland

Diergroep	Gem. # dieren per gezin	Percentage gezinnen in bezit van deze diergroep	Geschat # dieren (x 1000)	Geschat # dierhouders (x 1000)
Katten	1,8	47	3.224	1.842
Honden	1,3	37	1.824	1.448
Konijnen	2,0	12	964	492
Knaagdieren	2,0	11	864	432
Zang- en siervogels	4,1	15	2.394	584
Aquariumvissen	10,6	16	6.337	645
Kippen en eenden	5,8	5	1.054	191
Duiven	24,7	1	963	39
Vijvervissen	17,5	14	9.947	570
Totaal			28.081	6.243

(Bron: Agterhoek & Riemslag, TNS/NIPO, 2009).

 Universiteit Utrecht
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Motivaties om een dier aan te schaffen zijn divers:

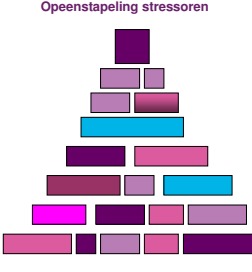
- Gezelschapsdier
- Decoratie
- Verzamelobject
- Imago
- Voor kweek of fok
- Sport- en competitie

 Universiteit Utrecht
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Inleiding: het handelstraject

- Vangst of nakweek in herkomst land
- Binnenlands transport
- Opslag
- Luchttransport
- Binnenlands transport
- Opslag en verkoop
- Binnenlands transport
- Verblijf consument

Opeenstapeling stressoren

Uit: Rapport Virke, 1998

... bij de consument

Succes houden van bepaalde diersoorten afhankelijk van:

- Diersoort specifieke eisen: het ene dier is nu eenmaal makkelijker te houden dan de ander.
- Kennis + voorlichting bij: de verkoper, de diereigenaar, dierenarts.
- Aanbod van kwaliteit van o.a. standaard huisvestingssystemen en voeding in de handel.

Twee profielen diereigenaren (Vinke, 1998)

- **Georganiseerde houder:**
 - Aansluiting bij organisatie/liefhebbersvereniging.
 - Informatie-uitwisseling frequent.
 - Kennisniveau hoog.
 - Verkoop en uitwisseling *inner circle*.
 - Meer aparte diersoorten.
- **Ongeorganiseerde houder- *lekenconsument*.**
 - Geen aansluiting bij organisatie of andere (professionele) inbedding.
 - Meestal geringere kennis.
 - Geneigd tot impulsaankopen.

Afbakening begrip *bijzondere dieren*

Alle gezelschapsdiersoorten behalve hond, kat en paard.

- ➔ ongeacht of de dieren gekweekt, gefokt of uit het wild afkomstig zijn
- ➔ ongeacht het feit of deze soorten door middel van huidige nationale en/of internationale wetgeving beschermd worden.
- ➔ uitgesloten zijn diersoorten die verhandeld of gehouden worden voor de productie van bijvoorbeeld vlees of bont.

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Waar en hoe welzijnsproblemen detecteren bij consument?

- Direct consument benaderen (Caneel ea., 2000); internet
- Indirect: via andere kanalen, bijv.:

Liefhebbers: de ene consumenten groep over de ander

Dierenarts	Opvangcentrum	DSZ/ handel	Kinderboerderij	LID
------------	---------------	-------------	-----------------	-----

Groep: Leken-Consument Liefhebber	Groep: Leken-Consument Liefhebber	Groep: Leken-Consument Liefhebber	Groep: Leken-Consument Liefhebber	Groep: Leken-Consument Liefhebber
Moment: Bezit	Moment: Afstand	Moment: Aankoop/bezit/Afstand	Moment: Afstand	Moment: Bezit/afstand

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Welke informatiekanalen en welke methoden?

Informatiekanalen?

- Dierenspecialzaken
- Tuincentra
- Gespecialiseerde detailisten
- Markten en beurzen
- Kwekers en fokkers
- Liefhebbersverenigingen (particulier georganiseerd)
- Particulier niet-georganiseerd direct
- Groothandel
- Opvangcentra en Kinderboerderijen en opvang
- Handhavers: AID/LID
- DAP's

Hoe?

- Digitale enquêtes.
- Documentenonderzoek: o.a. inventariseren meldingen LID, jurisprudentie.
- Interviews bij diverse informatiekanalen.
- Opleidingsgidsen en catalogi o.a. huisvestingsystemen en voeding.
- Veldobservaties.
- Wetenschappelijke literatuur.

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

De deelonderzoeken

- [1] Huijkeshoven, G. De **internethandel** in bijzondere dieren (internetonderzoek).
- [2] Hall, C. Inventariserend onderzoek naar het aanbod en de welzijnsconditie van bijzondere huisdieren bij **dierenspecialzaken en tuincentra** in Nederland (digitale enquête).
- [3] Jonkman, T. Inventariserend onderzoek naar het aanbod en de welzijnsconditie van bijzondere huisdieren bij **verkooppunten** in Nederland. (veldobservaties en interviews).
- [4] Van Leeuwen, M. Inventariserend onderzoek bij **opvang** in Nederland (digitale enquête en interviews).
- [5] Erens, J. Inventariserend onderzoek bij **kinderboerderijen en dierenweides** in Nederland (digitale enquête en interviews).
- [6] Van Eijk, I. Inventariserend onderzoek bij **dierenartsen** in Nederland (digitale enquête).
- [7] Boissevain, I. **Wetgeving en handhaving** (interviews + documentenonderzoek).
- [8] Vinke, C.M. **Update organisatie handel** in bijzondere huisdieren (documentenonderzoek).

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Bevindingen

- Meest kwetsbaar zijn reguliere bijzondere gezelschapsdiersoorten: konijn, cavia, ratten, kanarie, papegaai en parkiet, waterschildpad, goudvis.
- Typen gezondheid- en welzijnsproblemen (aangegeven vanuit alle kanalen):
 - Huid-, nagel- en gebitsproblemen bij zoogdieren en in iets mindere mate bij vogels, reptielen, amfibieën en vissen.
 - Maagdarmproblemen bij zoogdieren en in iets mindere mate bij vogels en reptielen en amfibieën.
 - Verenplukken bij papegaaien.
 - Agressie zoogdieren.

→ Komt overeen met bevindingen Rothuizen & Hopster (2007) inventarisatie bij organisaties en verenigingen.

Zorgpunt: in feite veel verwaarlozingen en fouten t.g.v. van voeding en huisvesting.

Utrecht University
 UU ~ Faculty of Veterinary Medicine

Bevindingen

- Seizoensgebonden handelstromen van bepaalde diersoorten ↔ aanbod bij opvangcentra/kinderboerderijen (aankoop in de lente en afstand rondom de vakanties).
Konijnen en cavia's voeren hierbij de boventoon.
- Dierenartsen:
 - Voornamelijk problemen t.g.v. verwaarlozing of huisvesting- en/of voedingsproblemen.
 - Als meest kwetsbare soorten voor *vroegtijdige sterfte* worden *konijnen en cavia's, papegaai- en parkietachtigen en baardagamen en schildpadden* genoemd.
- Wetgevingen handhaving: Magere registratie handel, overtredingen, handhavingstraject en opslag.

Utrecht University

Bevindingen

- Opvangcentra en kinderboerderijen:

	Opvangaanbod kinderboerderijen (n=500)	Opvangaanbod opvangcentra (n=140)	Totaal opgevangen dieren ¹ (aandeel % opvang)	Verkoop DSZ & TC (n=2200) ² (aandeel % verkoop)	Verkoop DSZ & TC (n=1320) ³ (aandeel % verkoop)	Aantallen gehouden huisdieren Nederland (aandeel % bezit) ⁴
Zoogdieren	35.490	31.976	55.123 (73 %)	511.481 (12%)	306.889 (12%)	1.780.000 (7%)
Vogels	18.786	2.491	14.742 (19%)	520.904 (13%)	312.542 (13%)	4.550.000 (18%)
Vissen	426	103	454 (0.6%)	3.046.402 (74%)	1.827.841 (74%)	19.000.000 (74%)
Reptielen amfibieën	886	4.984	5.562 (7%)	63.800 (1.5%)	38.280 (1.5%)	250.000 (1%)

Kansen en aandachtspunten

- **Handel verkoop branche (Vrijwillige certificering).**
 - Bewustwording van hun centrale plaats: DSZ!
 - Attitude.
 - Voorbeeldfunctie: gebruik *best practice* huisvesting en voeding als voorbeeld voor de potentiële houder.
 - Standpuntinname branche *impulsaankopen*.
 - Opleiding verbeteren.
 - **Inklinken verkooppunten:** Gespecialiseerde winkels voor gespecialiseerde diersoorten.
- **Adequaat huisvesting- en voedingsaanbod- leveranciers:** minimale eisen stellen aan huisvestingssystemen en voeding aanbod.
- **Knelpunt:** diermarkten en beurzen.

Kansen en aandachtspunten

- **Opvang:**
 - Goede centrale registratie van opvangcentra.
 - Uniforme kwaliteitsprotocollen.
 - Educatieve functie uitwerken en concretiseren.
- **Wetgeving, handhaving en beleid:**
 - Uniforme centrale registratie overtredingen en de juridische gevolgen bij handel en import en jurisprudentie.
 - Gebruik van checklists bij handhaving.
- **Informatievoorziening en kennis (bijv. LICG):**
 - PR en marketing strategieën aanscherpen: consument ziet door de bomen het bos niet meer.
 - Bundeling kennis: liefhebbers, wetenschappers → WIKI structuur (*peer reviewed*).
 - Bewustwording en attitude: scholen (LO) (zie ook: *Verantwoord houden*, RDA, anoniem, 2009; *Agenda voor dierbeleid* RDA, anoniem 2010).

Discussiepunten

- **Beperkingen van het onderzoek:**
 - Geen directe benadering lekenconsument (kan iedereen zijn)
 - Beperkingen van de digitale enquête.
 - Herkennen van problemen c.q. kennisniveau van geënquêteerden.
 - Afspraken bij bedrijfsbezoeken: vooraf aangekondigd.
 - Ontbreken van (centrale) administratie geeft zijn beperkingen.
